

**Protestantse
Kerk**

Geloof·Hoop·Liefde

Generale college voor de Kerkorde

**Behandeling in 1^e lezing (ord. 3-21-1)
Behandeling in 1^e lezing (GRKS art. 9 lid 4)**

Wijziging ord. 3-21-1

**Generale Synode
November 2014
OZ 14-15**

Advies

Generale college voor de kerkorde	behandeling in eerste lezing (ord. 3-21-1) behandeling in een lezing (GRKS art. 9 lid 4)
Betreft:	Wijziging ord. 3-21-1
Generale Synode	november 2014

Uiteenzetting

In ordinantie 3-20-1 wordt aan het generale college voor de ambtsontheffing een oordeel gevraagd in het geval "door oorzaken gelegen bij de gemeente of door oorzaken gelegen in de persoon van de betrokken predikant of door andere oorzaken – in een gemeente zulke spanningen rijzen, dat de vraag rijst of de predikant deze gemeente nog langer met stichting kan dienen".

In ordinantie 3-21-1 wordt aan het generale college voor de ambtsontheffing de bevoegdheid gegeven "bij het oordeel dat een predikant de gemeente waaraan deze verbonden is, niet langer met stichting kan dienen, van oordeel is dat de predikant niet bekwaam is om enige gemeente met stichting te dienen of in een andere functie met vrucht als predikant werkzaam te zijn kan het generale college deze predikant ontheffen van het ambt van predikant."

In elk van beide gevallen kan sprake zijn van een predikant verbonden aan een evangelisch-lutherse gemeente. Is zulks aan de orde dan wordt de evangelisch-lutherse synode in de oordeelsvorming betrokken.

In ordinantie 3-20-1 is dit geregeld middels:

"In geval van een predikant verbonden aan een evangelisch-lutherse gemeente, dient bovendien de medewerking verkregen te worden van de evangelisch-lutherse synode."

In 3-21-1 luidt de overeenkomstige tekst:

"In geval van een predikant verbonden aan een evangelisch-lutherse gemeente, dient bovendien de instemming verkregen te worden van de evangelisch-lutherse synode."

De medewerking van de evangelische-lutherse synode in 3-20-1 is geregeld in de Generale regeling kerkelijke rechtspraak, Afdeling II Procedure bij het generale college voor de ambtsontheffing, Artikel 9 Behandeling door het generale college, lid 4:

"In het geval de predikant verbonden is aan een evangelisch-lutherse gemeente, vindt de medewerking van de evangelisch-lutherse synode als bedoeld in ordinantie 3-20 plaats door middel van de aanwijzing van twee leden die worden toegevoegd aan het generale college voor de ambtsontheffing en deelnemen aan de behandeling en besluitvorming ter zake door dit college."

Verschil tussen 3-20-1 en 3-21-1

Het verschil tussen beide artikelen is gelegen in het woord *medewerking* in 3-20-1 en het woord *instemming* in 3-21-1. De verklaring voor dit verschil is te vinden in het feit dat in de conceptordinanties de losmaking en ontheffing gebeurde door het breed moderamen van de classicale vergadering, gehoord het generale college voor de ambtsontheffing. Geheel in de lijn daarvan paste de instemmingsbevoegdheid van de evangelisch-lutherse synode in geval van een aan een evangelisch-lutherse gemeente verbonden predikant. In de definitieve vaststelling van de ordinanties zijn de losmaking en de ontheffing een zaak geworden van het generale college voor de ambtsontheffing.

De verschuiving van de bevoegdheid tot losmaking en ontheffing naar het generale college voor de ambtsontheffing maakt een verandering van instemming naar medewerking noodzakelijk, omdat met de oorspronkelijke tekst de bevoegdheid en zelfstandigheid van het generale college voor de ambtsontheffing in de knel zou komen. De betrokkenheid van de evangelisch-lutherse synode werd bij generale regeling vastgelegd middels de aanwijzing door die synode van twee toegevoegde leden aan het generale college voor de ambtsontheffing bij de behandeling van de onderhavige zaak.

De tekst van 3-20-1 is in deze zin aangepast, bij welke aanpassing echter de noodzakelijke overeenkomstige wijziging van 3-21-1 over het hoofd is gezien. Gegeven het feit dat zich sindsdien geen zaak als bedoeld in 3-21 in evangelisch-lutherse kring heeft voorgedaan, kon deze omissie lang onopgemerkt blijven.

De evangelisch-lutherse synode ondersteunt deze wijziging.

Voorstel

Het generale college voor de kerkorde stelt voor de incongruentie tussen 3-20-1 en 3-21-1 op te heffen door middel van de volgende wijzigingen:

(1) in ordinantie 3-21-1 "instemming" te wijzigen in "medewerking"

Artikel 21. Ontheffing van het ambt

1. Indien het generale college voor de ambtsontheffing, bij het oordeel dat een predikant de gemeente waaraan deze verbonden is, niet langer met stichting kan dienen, van oordeel is dat de predikant niet bekwaam is om enige gemeente met stichting te dienen of in een andere functie met vrucht als predikant werkzaam te zijn kan het generale college deze predikant ontheffen van het ambt van predikant.

De kleine synode is bevoegd het generale college voor de ambtsontheffing om een zelfde oordeel te vragen, indien ten aanzien van een predikant in samenhang met de toepassing van een middel van kerkelijke tucht als bedoeld in ord. 10-9-7 hetzij supervisie is uitgeoefend conform het in ord. 10-9-7a bepaalde, zonder dat het beoogde resultaat werd bereikt, hetzij een onderzoek naar de geschiktheid heeft geleid tot een negatief oordeel

Het generale college kan een dergelijke beslissing slechts nemen gehoord de predikant en het regionale college voor de visitatie en met ten minste twee derde van de uitgebrachte stemmen. In geval van een predikant verbonden aan een evangelisch-lutherse gemeente, dient bovendien de **medewerking** verkregen te worden van de evangelisch-lutherse synode.

Tegen het oordeel van het generale college kan men in beroep gaan bij het generale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen.

(2) in de generale regeling kerkelijke rechtspraak artikel 9-4 aan te vullen tot "als bedoeld in ordinantie 3-20 en 3-21".

Artikel 9. Behandeling door het generale college

1. Het generale college voor de ambtsontheffing stelt de predikant en de kerkenraad in de gelegenheid in elkaars aanwezigheid en desgewenst bijgestaan door een raadsman of -vrouw hun inzichten aan het college mondeling toe te lichten.

2. Indien het generale college het regionale college voor de visitatie hoort, geschiedt dit in aanwezigheid van de predikant en de kerkenraad.

3. Het generale college is bevoegd om in afwijking van het bepaalde in lid 1 en 2 - om bijzondere redenen - de predikant en de kerkenraad, eveneens desgewenst bijgestaan door een raadsman of -vrouw, alsmede het regionale college voor de visitatie afzonderlijk te horen, in welk geval van hetgeen daarbij aan de orde is geweest een schriftelijke samenvatting wordt opgesteld, die - na vaststelling door het college - ter kennis wordt gebracht van de predikant, de kerkenraad en het regionale college voor de visitatie.

4. In het geval de predikant verbonden is aan een evangelisch-lutherse gemeente, vindt de medewerking van de evangelisch-lutherse synode als bedoeld in ordinantie 3-20 en 3-21 plaats door middel van de aanwijzing van twee leden die worden toegevoegd aan het generale college voor de ambtsontheffing en deelnemen aan de behandeling en besluitvorming ter zake door dit college.

5. Het generale college kan de behandeling van een verzoek als bedoeld in ordinantie 3-20-1 - wanneer de belijdenis en wandel of vervulling van het ambt van de betrokken predikant ter beoordeling voorligt bij een college voor het opzicht - opschorten totdat de behandeling in het kader van het opzicht ten einde is.

Advies

Generale college voor de kerkorde	Behandeling in eerste lezing
Betreft:	overkomst predikanten (ord. 13-12)
Generale Synode	november 2014

Bij brief van 3 april 2014 vraagt het moderamen van de generale synode advies met betrekking tot wat genoemd wordt 'de overkomst van predikanten'. Het wordt als 'niet logisch' ervaren, dat predikanten die overkomen van andere kerken, ook als ze het colloquium met goed gevolg achter de rug hebben, nog slechts bevoegd zijn om 'als proponent te staan naar het ambt van predikant' (ord. 13-17-7). Dat impliceert dat zij wel bevoegd zijn om 'een kerkdienst te leiden en om hulpdiensten te verrichten in een gemeente' (ord. 13-17-8), maar niet bevoegd zijn tot 'de bediening van doop en avondmaal, het afnemen van de belijdenis van het geloof, de bevestiging van ambtsdragers en het leiden van trouwdiensten en het uitspreken van de zegen' (ord. 5-5-2).

Dat een 'gewone' proponent deze bevoegdheden pas verkrijgt met de bevestiging in het ambt van predikant, wordt als vanzelfsprekend ervaren, maar dat predikanten die deze bevoegdheden gedurende enige tijd hebben uitgeoefend in de kerk waaruit zij zijn overgekomen, met zulke proponenten op dit punt kerkordelijk gelijkgesteld zijn, komt vreemd over.

Ord. 13-12 luidt als volgt:

Artikel 12. Zij die bij een andere kerk als predikant of geestelijke werkzaam zijn geweest of tot het ambt van predikant of geestelijke zijn toegelaten

1. Indien iemand die bij een andere kerk in of buiten Nederland als predikant of geestelijke dienst heeft gedaan dan wel in deze kerk is toegelaten tot het ambt van predikant of geestelijke, toelating tot het ambt van predikant in de Protestantse Kerk in Nederland verlangt, beoordeelt de kleine synode, gehoord het college van bestuur inzake de kwaliteit van de ontvangen opleiding en nadat een onderzoek naar de geschiktheid als bedoeld in artikel 9 is ingesteld, of, en zo ja, onder welke voorwaarden de weg naar het colloquium voor betrokkene kan worden geopend.

2. Het college van bestuur stelt vast of een masterexamen aan de Protestantse Theologische Universiteit nodig is en zo ja, welke vrijstellingen kunnen worden verleend voor het masterexamen dat door betrokkene moet worden afgelegd.

3. De kleine synode kan bepalen dat betrokkene - als bijzondere omstandigheden de kleine synode aanleiding geven de weg naar het colloquium te openen zonder dat toepassing wordt gegeven aan het bepaalde in lid 2 - ten aanzien van een of meer vakken een aanvullende opleiding moet doen bij daartoe aangewezen hoogleraren en docenten van de Protestantse Theologische Universiteit.

Het punt van discussie zit 'm in het feit dat eerst 'de weg naar het colloquium' voor betrokkene wordt geopend, waarmee deze predikanten inderdaad in dezelfde route terecht komen als net afgestudeerde studenten: zij worden proponent. De meest relevante bepalingen van ord. 13-17 luiden als volgt:

Artikel 17. Het colloquium

1. Het colloquium is een gesprek over de opdracht van het ambt, de roeping en kerkelijke toewijding van betrokkene, de roeping van kerk en gemeente en het delen in het belijden van de kerk.

Het wordt gehouden aan de hand van de ingezonden levensbeschrijving en preek, artikel I van de kerkorde en de inhoud van de belofte als beschreven in lid 6.

2. (...)

3. Is de delegatie van oordeel dat betrokkene kan worden toegelaten, dan wordt betrokkene voor vier jaar bevoegd verklaard als proponent te staan naar het ambt van predikant.

Aan de betrokkene wordt een testimonium uitgereikt, waarop wordt aangetekend dat deze beroepbaar is tot predikant, respectievelijk tot predikant-geestelijk verzorger.

6. Het testimonium wordt uitgereikt nadat betrokkene de volgende belofte heeft afgelegd en ondertekend:

Aanvaardt u de roeping tot de openbare prediking van het evangelie, de bediening van de sacramenten en de herderlijke zorg, en bent u bereid in al het ambtelijk werk te getuigen van het heil in Jezus Christus?

Belooft u daarbij te blijven in de weg van het belijden van de kerk in gemeenschap met de belijdenis van het voorgeslacht,

(waaraan, als betrokkene daarom verzoekt, wordt toegevoegd:

daarbij in het bijzonder verbonden met de belijdenisgeschriften van de gereformeerde traditie, of:

daarbij in het bijzonder verbonden met de belijdenisgeschriften van de lutherse traditie)?

Belooft u zich te houden aan de regels, gesteld in de orde van de kerk?

7. De bevoegdheid om als proponent te staan naar het ambt van predikant respectievelijk van predikant-geestelijk verzorger kan telkens voor een periode van vier jaar door de kleine synode - al dan niet onder voorwaarden - worden verlengd.

8. Proponenten zijn bevoegd om met inachtneming van het in of krachtens ordinantie 5-5-2 bepaalde een kerkdienst te leiden en om hulpdiensten te verrichten in een gemeente.

Het moderamen vraagt zich af of het niet mogelijk zou zijn dat zulke predikanten na het colloquium direct 'beroepbaar predikant' worden; daarmee zouden ze alle genoemde bevoegdheden direct kunnen uitoefenen.

Achtergrond

Een enigszins vergelijkbare vraag is aan de orde geweest in het kader van de evaluatie van de kerkorde, enkele jaren geleden. Toen ging het om de vraag hoe het – naar het bepaalde in ord. 3-26-2 in de toenmalige versie van de ordinanties – mogelijk was dat iemand die van het ambt ontheven was, toch nog beroepbaar predikant was, met de daaraan verbonden bevoegdheden. Het GCKO heeft toen overwogen: "De sleutel lijkt te liggen in de impliciete veronderstelling dat alleen wie beroepen is door een ambtelijke vergadering en daardoor verbonden is aan die ambtelijke vergadering om op die basis het ambt daadwerkelijk uit te oefenen, echt predikant is".¹ En voorts: "In zoverre geldt onder ons inderdaad dat het feitelijk (gaan) uitoefenen van het ambt een voorwaarde is om predikant te worden. In veel kerken is zelfs dat niet zo: men wordt er eerst 'geordineerd' als predikant van de kerk in haar geheel, en vervolgens verbonden aan (meestal) een gemeente. Dat laatste lijkt het college een mogelijke, niet een noodzakelijke manier om het te regelen".²

---

¹ Rapport AZ 10-13, p. 34

² Ibidem

Het resultaat van de toenmalige discussie was dat in de ordinanties nu consequent over predikanten wordt gesproken als ‘predikanten van de kerk’, en dat hun bevoegdheden daaraan zijn gekoppeld: “Dat betekent dat een predikant in het ambt van predikant blijft staan en de daarmee gegeven bevoegdheden kan uitoefenen, ook als – door emeritering of ontheffing – een (voorlopig of definitief) einde is gekomen aan de ambtelijke verbondenheid met een ambtelijke vergadering die tot (de uitoefening van) het predikantsambt heeft geroepen”. Op een aantal plaatsen in de ordinanties (bv. ord. 3-18-4 en ord. 3-20-4) vindt men daarom nu de formulering: “Betrokkene behoudt *als predikant van de kerk* de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten”. In veel gevallen gaat het dan om predikanten die de positie van ‘beroepbaar predikant’ hebben, in de regel voor een periode van vier jaar, met de mogelijkheid van verlenging.

Beroepbaar predikant?

Het moderamen is wat betreft predikanten die overkomen van oordeel: “Het zou veel meer recht doen aan waar het in dit artikel [ord. 13-12] over gaat, indien in dit geval het colloquium de uitkomst zou hebben, dat betrokkene beroepbaar predikant wordt”.

Het generaal college deelt dat gevoelen. Het is oecumenisch beneden de maat om de ambtelijke status die iemand heeft binnen een andere kerk – en die met het toelaten tot de procedure van ord. 13-12 wordt erkend – niet te honoreren vanaf het moment dat door middel van het colloquium is komen vast te staan dat betrokkene zonder verdere voorwaarden kan staan naar het ambt van predikant in de kerk. Daarmee wordt ook aan de intrinsieke motivatie van de betrokkene geen recht gedaan.

In zijn hierboven geciteerde rapport heeft het college al aangegeven het in beginsel zelfs mogelijk te achten dat eenieder die predikant wil worden, na het colloquium eerst zou worden ‘geordineerd’ als predikant van de kerk in haar geheel, en pas daarna verbonden aan (meestal) een gemeente. Principieel is de keuze om de bevestiging in het ambt afhankelijk te maken van een beroep, naar de mening van het GCKO niet.

Dat neemt niet weg dat hiervoor goede argumenten zijn aan te voeren. Vanouds stelt de kerk dat om in het ambt te worden bevestigd, zowel van een inwendige als van een uitwendige roeping sprake dient te zijn. De inwendige roeping, het besef dat “een persoonlijke keuze gevraagd wordt die in beginsel voor het leven bepalend is”,³ is aan de orde in het colloquium (vg. ord. 13-17-1), maar de uitwendige roeping komt pas tot uitdrukking in een beroep uitgebracht door een ambtelijke vergadering. De kerkorde houdt in de gekozen opzet de mogelijkheid open dat overtuigend kan worden gesproken van een inwendige roeping, maar dat uiteindelijk toch moet worden geconstateerd dat deze niet feitelijk wordt gecomplementeerd met een uitwendige roeping. Wanneer geen enkele ambtelijke vergadering een beroep uitbrengt, ontvalt daarmee de grond aan een predikantschap met alle daaraan verbonden bevoegdheden.

Echter, in het geval van een predikant die overkomt ligt dat anders. Er is al een kerk of gemeente – een concrete gestalte van de ene, heilige, katholieke en apostolische Kerk (vgl. art. I lid 1 KO) – geweest die de betrokken predikant tot het ambt heeft toegelaten. De kerk zou daaraan meer recht kunnen doen, door zulke predikanten de status van beroepbaar predikant toe te kennen.

Mogelijke uitwerking

Dan dient zich vervolgens de vraag aan, of en hoe dat ook binnen het systeem van ordinantie 13 gehonoreerd kan worden. Het ligt voor de hand daarvoor te kijken naar een mogelijke aanpassing van óf ord. 13-12 óf ord. 13-17. Het meest eenvoudig lijkt het opnemen in ord. 13-17 van een specifieke bepaling die terugverwijst naar ord. 13-12.

---

³ Vgl. Toelichting, 339

Er is echter een complicerende factor. In de bepaling van ord. 13-12-1 gaat het zowel om mensen die 'bij een andere kerk in of buiten Nederland als predikant of geestelijke dienst [hebben] gedaan' als om mensen die 'in deze kerk [zijn] toegelaten tot het ambt van predikant of geestelijke'. Laatstgenoemden zullen (afhankelijk van de kerkordelijke bepalingen in de betrokken kerk) in sommige gevallen alle ambtelijke bevoegdheden hebben, maar zij zijn in het algemeen toch eerder gelijk te stellen aan proponenten, en het valt niet in te zien waarom zij dan ook niet op gelijke voet behandeld zouden kunnen/moeten worden: zij kunnen ook in de PKN proponent worden. De door het moderamen gesuggereerde aanpassing van de kerkorde dient dus alleen diegenen te betreffen die bij een andere kerk als predikant of geestelijke dienst hebben gedaan met inbegrip van de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten.

Problematische aspecten

Het college heeft zich tenslotte afgevraagd in hoeverre het van belang is mee te wegen *hoe* de betrokken predikant zijn of haar eerdere kerk heeft verlaten. Het is immers denkbaar dat sprake is geweest van een conflict, en eventueel ook van de uitoefening van kerkelijke tucht.

Men kan zich hier tal van situaties indenken. Het kan gaan om een verschil van inzicht met betrekking tot de leer der kerk, maar ook om misbruik van het ambt. Het kan zijn dat iemands homoseksuele geaardheid geleid heeft tot een schorsing of afzetting, maar iemand kan ook gaandeweg zijn weggegroeid van de eigen kerk. Het is mogelijk dat iemand met volledige instemming van de eigen kerk overgaat naar de Protestantse Kerk in Nederland, maar het komt ook voor dat het voornemen over te gaan alsnog leidt tot een tuchtmaatregel in de eigen kerk. Elke situatie is weer anders.

Deze vragen zullen als het goed is ook al aan de orde zijn in het gesprek dat de betrokken predikanten in het kader van ord. 13-12-1 voeren met het moderamen van de generale synode. En ook de 'levensbeschrijving' die in het colloquium ter tafel komt, zal tot een gesprek over zulke aspecten leiden. Dat kan in beide instanties ertoe leiden dat de weg naar het predikantschap in de PKN niet wordt geopend, als bijvoorbeeld sprake is geweest van tuchtuitoefening in de kerk van herkomst op grond van gedragingen die ook in de Protestantse Kerk in Nederland als tuchtwaardig kunnen worden beschouwd.

Het generaal college acht het niet wenselijk en niet goed mogelijk om in de tekst van de kerkorde nadere voorwaarden te formuleren voor het al dan niet verlenen van de positie van beroepbaar predikant: elke situatie is immers anders. Het verdient daarom de voorkeur het generale college voor de toelating tot het ambt voldoende ruimte (discretionaire bevoegdheid) te geven om hier maatwerk toe te passen.

Een en ander kan worden gerealiseerd door aan dit college *de bevoegdheid toe te kennen* iemand als beroepbaar predikant aan de kerk te verbinden. Het is dan aan het college om op dit punt beleid te ontwikkelen.

Voorstel

Het gewenste resultaat zou kunnen worden bereikt door invoeging van een nieuw lid 13-17-3a, met de volgende inhoud:

3a. Indien betrokkene bij een andere kerk in of buiten Nederland als predikant of geestelijke dienst heeft gedaan en de weg naar het colloquium is geopend door toepassing van ord. 13-12-1, dan is het generale college voor de toelating tot het ambt bevoegd betrokkene aan de kerk te verbinden als beroepbaar predikant, met de bevoegdheid tot de bediening van Woord en sacramenten, en wel voor een periode van vier jaar. Deze periode kan telkens met vier jaar door de kleine synode worden verlengd.

Het generale college voor de kerkorde heeft over dit voorstel contact gezocht met het generale college voor de toelating tot het ambt. Dat kan zich in dit voorstel vinden.

23 oktober 2014

